

EAfrika-Dzonga, Siku ra Mbuyelelano i siku ro wisa
hi 16 N'wendzamhala.

Buku leyi yi vulavula hi Siku ra Mbuyelelano.

U ta dyondza hi matimu ya kona na ku hikokwalaho
ka yini ri ri na nkoka.

Kokwanaxinuna u le ku voneni ka mavonakule hi Siku ra Ndzivalelano.

“Kokwana, i ncini *uMkhonto we Sizwe* (MK)? Naswona i ncini Ndzivalelano?” ku vutisa Puseletso.

“U vutisa swivutiso swo tala hi nkarhi wun’we. Yingisela, tana ndzi ku dyondzisa!” ku vula Kokwana.

“MK a ku ri vuthu ra ANC. Va lwile na mfumo wa xihlawuhlawu. Xihlawuhlawu a ku ri ku hlawula ehenhla ka vanhu va Vantima,” ku hlamusela kokwana.

“Kambe namuntlha vanhu va tsakile hikuva i siku ra ndzivalelano na Ndzivalelano ,” a vula.

“Wa tsundzuka loko u nga vulavurisani na Ntsako vhiki hinkwaro?” ku vutisa Kokwana.

Puseletso a pfumela hi nhloko.

“Hi katsongotsongo mi hundzukile vanghana nakambe?”
Puseletso a pfumelela hi nhloko nakambe.

“Sweswo i ndzivalelano,” ku n’wayitela kokwana.

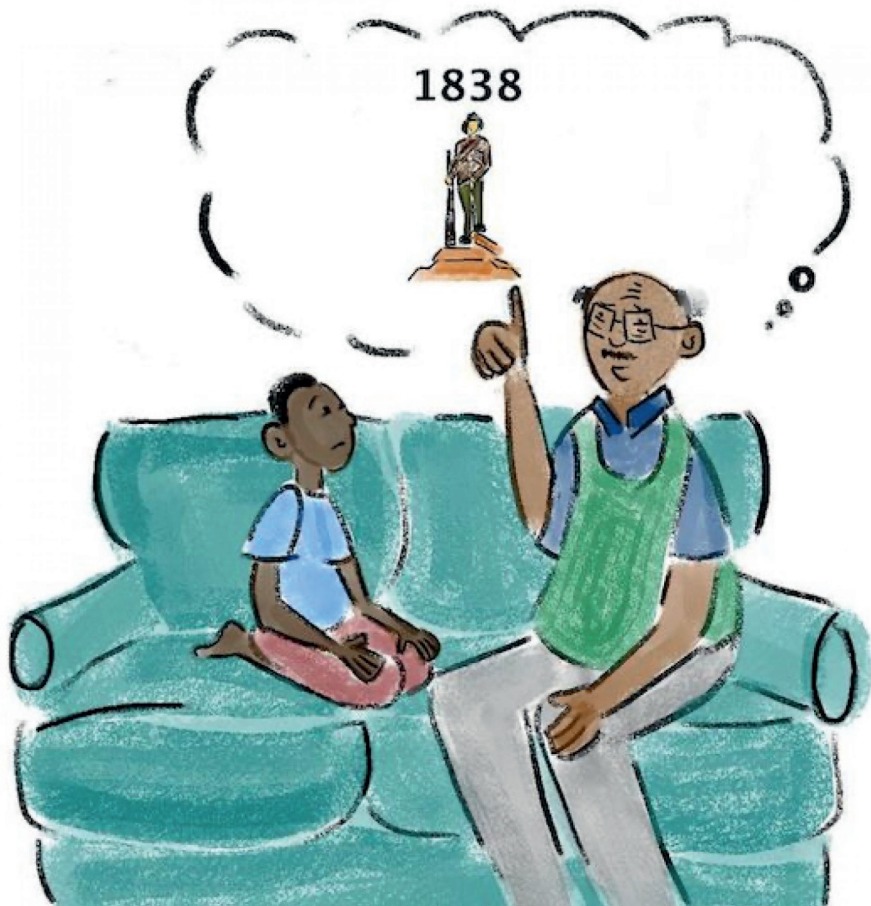
“Siku ra16 ra N’wendzamhala i siku ra ndzivalelano na mbuyelelano,” kokwana a ya emahlweni.

“Siku leri ri na matimu yo leha. Mhaka leyi yi sungula eka ku lwa loku nga va kona khale, hi ti 16 N’wendzamhala 1838.”

“Hi siku leri eka matimu, Hosi Dingani wa mavuthu ya Mazulu na Maforitirekere va lwile nyimpi yikulu ekusuhi na nambu wa Ncome.”

“Ku hlurile mani?” ku vutisa Puseletso.

Kokwana a hlamula, “Maforitirekere ma hlurile. Ku ringana nkarhi wo leha, va tlangirile ku hlula hi siku ra 16 N’wendzamhala. Va ri vitana siku ra ku Hlambanya.

Kutani hi 1962 hi siku ra 16 ra N'wendzambahala, uMkhonto we Sizwe yi vumbiwa.

A ku ri masocha ma ANC lama a ma tiyimisele ku lwa na mfumo wa xihlawuhlawu.

“Kokwana, i ncini lexi nga susumeta Umkhonto we Sizweku ku lwaendzhaku ka malembe mo tala ma xihlawuhlalu?” ku vutisa Puseletso.

“A ku ri na swivangelo swo tala. Leswi nga humelela eku lwisaneni na ma*dompasi* hi xona swivangelokulu,” ku hlamula Kokwana. “I ncini *dompasi*?” ku vutisa Puseletso.

Kokwana a hlamula, “*Dompasi* i pasi ra khale. Vantima a va sindzisiwa ku rhwala pasi leri.”

“Hi lembe ra 1960, eka ku kombisa ku vilela ko rhula ko lwisana na pasa leri, maphorisa va hlaserile vamachi. Maphorisa ma xihlawuhlawu ma dlayile na ku vavisa vanhu, eSharpville, eGauteng.”

“Tinyimpi ta khale ti hambanyisile Vantima na Valungu,”
kokwana a koka moya.

“Vunghana byi nga akiwa ntsena hi ntiyiso. Swi fanele ku
tiveka leswi nga humelela exikarhi ka vanhu va Vantima na
Valungu hikwalaho ka xihlawuhlalu,” a hlamusela.

“Xana swa olova ku rivalelaniaendzhaku ka tinyimpi to tala na?” ku vutisa Puseletso.

“E-e! A swi olovi. Kambe ku va hi ya emahlweni, ku rivalelana na mbuyeelano i swa nkoka exikarhi ka vanhu,” ku hlamula kokwana.

“Mbuyeelano a wu hatlisi. Mbuyeelano wu teka nkarhi wo leha swinene,” a engetela.

“Loko un’wana a endla xihoxo, va fanele va sungula va vulavula ntiyiso na ku kombela ku rivaleriwa eka munhu loyi a n’wi hoxeleke. Kutani, va ta sungula ku lunghisa vuxaka,” ku hlamula kokwana.

“U yingiserile kahle. Vona leswi u lavaka ku swi vona eka thelevhixini!” ku n’wayitela kokwana.

—Swivutiso

1. Xana Siku ra Mbuyelelano ri tlangeriwa rini?
Hikwalaho ka yini ku ri siku ro wisa?
2. I va mani Umkhonto weSizwe?
3. I va mani Maforitirekere?
4. Xana xihlawuhlawu a ku ri ncini?
5. Hi marito ya wena, hlamusela leswi
“mbuyelelano” swi vulaka swona?
6. Xana vanhu va nga fikelela ndzivalelano
njhani?

—Tibuku leti nga eka nongokoko lowu

- Siku ra Mbuyelelano
- Siku ra Ntshunxeko
- Siku ra Ndzhaka
- Siku ra Timfanelo ta Ximunhu
- Siku ra Timfanelo ta Vavasati
- Siku ra Vatirhi
- Siku ra Vantshwa

Buku leyi yi endliwile na ku tsariwa hi Xitswana,
tanihi hi xiphemu xa phurojeke ya switirhisiwa swo
hlaya swa Zenex Ulwazi Lwethu hi 2020.